

Hoogleraar Prof. Marcel Canoy richt zich tot zorgbestuurders

“

Zorgzame buurten
zijn geen idee
uit een beleidsnota
– ze bestaan al.

“Waarom zorgzame buurten onmisbaar zijn”

Marcel Canoy, hoogleraar gezondheidseconomie en expert in ouderenzorg, pleit voor een radicale koerswijziging met veel meer ruimte voor informele zorg en ‘zorgzame buurten’ als noodzakelijke aanvulling op formele zorg. “We moeten als maatschappij heel anders naar ouderenzorg gaan kijken”, benadrukt hij. Alleen door de kracht van de eigen omgeving te benutten, kan de zorg de vergrijzing het hoofd bieden. Zorgbestuurders doen er volgens de hoogleraar goed aan bestaande initiatieven te omarmen en te ondersteunen. “De zorgzame buurt, die is er vaak al.”

Canoy illustreert de tekortkomingen van het huidige ouderenzorgsysteem met drie schrijnende voorbeelden. Een alleenwonende dame met dementie krijgt een opwarmmaaltijd bezorgd – ze kookt nog prima zelf, maar mag geen boodschappenhulp ontvangen. Een miljonairsechtpaar wordt met belastinggeld per taxi naar het Concertgebouw gebracht. En een vrouw die haar leven lang kookte voor haar man stopt ermee zodra er formeel recht op een maaltijd ontstaat. “Iets als een recht definiëren voor mensen die totaal verschillend zijn in wat ze nog kunnen en willen, is een absurditeit”, aldus Canoy. “Maar die absurditeit is wél de huidige situatie.”

“

Bestuurders moeten eerst kijken wat er in de buurt speelt en zich dan afvragen: hoe kunnen wij dat ondersteunen?”

Drie obstakels voor informele zorg

Vrijwel iedereen in de sector is het eens over de richting – informele zorg moet meer ruimte krijgen – maar waarom gebeurt het dan nog zo mondjesmaat? Canoy wijst op drie hardnekkige obstakels:

1. Opleiding en houding van personeel. Veel zorgmedewerkers zijn opgeleid in een formele zorglogica waarin ‘zorgen voor’ centraal staat, niet ‘zorgen dat’. “Ze zijn niet gewend om met de buurt of familie samen te werken”, zegt Canoy. Dit vraagt om verandering: laat medewerkers zien dat samenwerking met de buurt hun werk juist lichter én leuker kan maken.
2. Risicomijding. In de ouderenzorg is veiligheid vaak belangrijker dan levenskwaliteit. “Als je puur risico’s wilt vermijden, moet je mensen aan hun bed vastbinden. Dan kan er niets misgaan”, stelt Canoy scherp. Maar dat is geen zorg, dat is opsluiting. Bestuurders moeten leren balanceren: accepteer kleine risico’s als dat het leven waardevoller maakt.
3. Ongelijkwaardigheid tussen formele en informele zorg. Formele zorg domineert nog steeds. “Zorgorganisaties denken te vaak: hoe kunnen we de buurt betrekken bij ónze zorg? Maar het moet precies andersom”, zegt Canoy. “Kijk wat er in de buurt al gebeurt en sluit daarop aan.”

Wat zorgbestuurders wél moeten doen

Volgens Canoy hoeven zorgbestuurders het systeem niet op z'n kop te zetten. "Het is niet zozeer het systeem dat we moeten veranderen, maar het proces", zegt hij. De juiste stap? Anders kijken. Begin niet bij het aanbod of de organisatie, maar bij de wijk. "De gedachte dat je de buurt moet betrekken, is al verkeerd", stelt hij. "Bestuurders moeten eerst kijken wat er in de buurt speelt en zich dan afvragen: hoe kunnen wij dat ondersteunen?"

Het vraagt om een bescheiden, dienende houding. "Wees dienend in plaats van leidend. Je hoeft het niet uit te vinden. Begin bij initiatieven die er al zijn." Met die insteek is de oproep van Canoy verrassend praktisch: begin klein, kijk goed, stel je open.

Zorgzame buurten bestaan al

Tot slot wil de hoogleraar nog iets benadrukken: zorgzame buurten zijn geen idee uit een beleidsnota – ze bestaan. In elke gemeenschap zijn al verbanden waarin mensen voor elkaar zorgen. Vaak klein, soms met andere namen, maar de basis is er. De kunst is om aan te haken in plaats van iets nieuws te willen bedenken.

Dat gebeurt gelukkig al. Canoy noemt een flinke rij met successen. "Het bekendste voorbeeld", aldus Canoy, "is Austerlitz Zorgt, waar de gemeente Zeist nauwelijks meer WMO hoeft in te zetten. De zorgzame buurt hoeft niet bedacht te worden", benadrukt hij. "Ze is er al. Bestuurders hoeven alleen nog het lef te hebben haar serieus te nemen."

Leren van elkaar

De sector zorg en welzijn is continu in beweging. Juist daarom is het waardevol om af en toe stil te staan. Bij successen, leermomenten en bestuurlijke doorbraken. 'Leren van elkaar' is het kennisplatform van PFZW waarop bestuurders, hr-verantwoordelijken en CFO's uit de sector kennis delen – en inzoomen op inspirerende praktijkvoorbeelden en inzichten. Samen helpen we de sector vooruit – door te leren van elkaar!

www.pfzw.nl/lerenvan

